

820

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

**wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009—2014
pomiędzy Islandią, Księstwem Liechtensteinu i Królestwem Norwegii a Rzeczpospolitą Polską**

Przekład

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

WDRAŻANIA MECHANIZMU FINANSOWEGO EOG

NA LATA 2009-2014

pomiędzy

**ISLANDIĄ,
KSIĘSTWEM LIECHTENSTEINU,
KRÓLESTWEM NORWEGII,
zwanymi dalej „Państwami – Darczyńcami”**

a

**RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ,
zwaną dalej „Państwem – Beneficjentem”**

zwanymi dalej łącznie „Stronami”,

ZWAŻYWSZY, że Protokół 38b do Umowy o EOG, włączony do umowy o EOG za pośrednictwem Umowy pomiędzy Unią Europejską, Islandią, Księstwem Liechtensteinu oraz Królestwem Norwegii w sprawie Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014, ustanawia mechanizm finansowy (zwany dalej „Mechanizmem Finansowym EOG na lata 2009-2014”), za pomocą którego Państwa – Darczyńcy przyczynić się będą do zmniejszania różnic gospodarczych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego;

ZWAŻYWSZY, że Mechanizm Finansowy EOG na lata 2009-2014 ma na celu umocnić stosunki pomiędzy Państwami - Darczyńcami a Państwem – Beneficjentem, ku obopólnej korzyści ich mieszkańców;

ZWAŻYWSZY, że decyzją Stałego Komitetu Państwa EFTA Nr 5/2011/SC z dnia 9 grudnia 2010 Państwa – Darczyńcy upoważniły Komitet Mechanizmu Finansowego EOG, ustanowiony na podstawie decyzji Stałego Komitetu Państwa EFTA Nr 4/2004/SC z dnia 3 czerwca 2004, do zarządzania Mechanizmem Finansowym EOG na lata 2009-2014;

ZWAŻYWSZY, że wzmocniona współpraca pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Państwem-Beneficjentem będzie przyczynić się do zapewnienia stabilnej, spokojnej i dostatniej Europy, opartej na dobrym rządzeniu, instytucjach demokratycznych, przepisach prawa, poszanowaniu praw człowieka i zrównoważonym rozwoju;

ZWAŻYWSZY, że Strony zgodziły się na ustanowienie ram współpracy w celu zapewnienia skutecznego wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014;

STRONY UZGODNIŁY co następuje:

Artykuł 1

Cele

1. Główne cele Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 obejmują przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmocnianie stosunków dwustronnych pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Państwem-Beneficjentem poprzez przyznawanie pomocy finansowej w obszarach priorytetowych wymienionych w ust. 2. W związku z tym Strony niniejszego Memorandum of Understanding dołożą starań, aby wyłonić do finansowania takie programy, które przyczynią się do osiągnięcia tych celów.

2. Pomoc finansowa jest dostępna w następujących obszarach priorytetowych:

- (a) Ochrona i zarządzanie środowiskiem;
- (b) Zmiany klimatyczne i odnawialne źródła energii;
- (c) Społeczeństwo obywatelskie;
- (d) Rozwój społeczny i zasobów ludzkich, oraz
- (e) Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Badania naukowe mogą kwalifikować się do wsparcia finansowego w zakresie, w jakim ukierunkowane są na jeden lub więcej obszarów priorytetowych.

Artykuł 2

Ramy prawne

Niniejsze Memorandum of Understanding jest stosowane łącznie z następującymi dokumentami, które razem z niniejszym Memorandum of Understanding stanowią ramy prawne dla Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014:

- (a) Protokołem 38b do Umowy o EOG dotyczącym Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 ;
- (b) Regulacjami w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 (zwanymi dalej „Regulacjami”) wydanymi przez Państwa – Darczyńców zgodnie z artykułem 8.8 Protokołu 38b;
- (c) umowami w sprawie programu, które będą zawierane dla każdego programu, oraz
- (d) wszelkimi wytycznymi przyjętymi przez Komitet Mechanizmu Finansowego EOG (KMF) zgodnie z Regulacjami.

Artykuł 3 **Ramy finansowe**

1. Zgodnie z artykułem 2 Protokołu 38b, łączna kwota wsparcia finansowego wynosi 988 500 000 EUR, w rocznych transzach w wysokości 197 700 000 EUR w okresie od 1 maja 2009 r. do 30 kwietnia 2014 r. włącznie.
2. Zgodnie z artykułem 5 Protokołu 38b, w okresie, o którym mowa w ust. 1, Państwu-Beneficjentowi udostępniona zostanie łączna kwota 266 900 000 EUR.
3. Zgodnie z artykułem 8.7 Protokołu 38b oraz artykułem 1.8 Regulacji, koszty zarządzania Państw - Darczyńców pokryte będą z łącznej kwoty przedstawionej powyżej. Dalsze postanowienia w tym zakresie zostały określone w Regulacjach. Kwota netto alokacji, która zostanie przyznana Państwu-Beneficjentowi wynosi 246 882 500 EUR.

Artykuł 4 **Zakres funkcji i obowiązków**

1. Państwa-Darczyńcy udostępnią środki finansowe na programy kwalifikujące się do wsparcia zaproponowane przez Państwo-Beneficjenta i zatwierdzone przez Komitet Mechanizmu Finansowego EOG w ramach obszarów priorytetowych wymienionych w artykule 3.1 Protokołu 38b oraz obszarów programowych określonych w Załączniku B do niniejszego Memorandum of Understanding. Państwa-Darczyńcy i Państwo-Beneficjent mogą prowadzić konsultacje w sprawie możliwych i konkretnych programów przed przedłożeniem oficjalnej propozycji programu Komitetowi Mechanizmu Finansowego EOG.
2. Państwo-Beneficjent zapewni pełne współfinansowanie programów, które otrzymują wsparcie w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 zgodnie z Załącznikiem B i umowami w sprawie programu.
3. Komitet Mechanizmu Finansowego EOG zarządza Mechanizmem Finansowym EOG na lata 2009-2014 i podejmuje decyzje o przyznaniu pomocy finansowej na rzecz programów zgodnie z Regulacjami.
4. Komitet Mechanizmu Finansowego EOG jest wspierany przez Biuro Mechanizmów Finansowych (zwane dalej „BMF”). BMF będzie odpowiedzialne za bieżące działania podejmowane w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 oraz pełni rolę punktu kontaktowego.

Artykuł 5 **Wyznaczenie instytucji odpowiedzialnych**

Państwo-Beneficjent upoważnia Krajowy Punkt Kontaktowy do działania w jego imieniu. Krajowy Punkt Kontaktowy ponosi całkowitą odpowiedzialność za osiągnięcie celów wyznaczonych dla Mechanizmu

Finansowego EOG na lata 2009-2014 oraz za realizację Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 w Państwie-Beneficjencie zgodnie z Regulacjami. Zgodnie z artykułem 4.2 Regulacji w Załączniku A wskazano instytucje pełniące funkcje Krajowego Punktu Kontaktowego, Instytucji Certyfikującej, Instytucji Audytu oraz krajowej instytucji odpowiedzialnej za przygotowywanie oraz przedkładanie raportów o nieprawidłowościach.

Artykuł 6 **Wieloletnie ramy programowe**

1. Zgodnie z artykułem 2.1 Regulacji Strony uzgodniły ramy wdrażania składające się z następujących aspektów finansowych i merytorycznych:

- (a) listy uzgodnionych obszarów programowych, wkład finansowy w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 według obszaru programowego;
- (b) wykazu programów, ich głównych obszarów tematycznych i rezultatów, o ile dotyczy, jak również wszelkich kwestii szczególnych związanych z grupą docelową, obszarami geograficznymi i innymi kwestiami;
- (c) wykazu Operatorów Programów, o ile dotyczy;
- (d) inicjatyw mających na celu umacnianie stosunków dwustronnych między Państwami-Darczyńcami a Państwem-Beneficjentem, w tym wykaz obszarów programowych, w których przygotowywane są programy partnerskie z darczyńcami, o których mowa w artykule 3.2, wykaz partnerów programu z krajów darczyńców, jak również alokację na takie programy oraz programy lub ich komponenty, które są poświęcone wyłącznie partnerskim projektom z darczyńcami;
- (e) w konkretnych przypadkach, wykaz projektów predefiniowanych, które mają być uwzględnione w przedmiotowych programach;
- (f) wykaz funduszy małych grantów, o ile dotyczy.

2. Ramy wdrażania zostały przedstawione w Załączniku B.

Artykuł 7 **Spotkania roczne**

Zgodnie z artykułem 2.3 Regulacji spotkania roczne będą organizowane z udziałem KMF i Krajowego Punktu Kontaktowego. Spotkania roczne umożliwią KMF i Krajowemu Punktowi Kontaktowemu zbadanie postępu we wdrażaniu Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 poczynionego w ostatnim okresie sprawozdawczym i uzgodnienie, jakie działania należy podjąć.

Artykuł 8 **Zmiana Załączników**

1. Załącznik A może być przedmiotem przeglądu podczas spotkań rocznych. Zmiany do Załącznika A uzgodnione podczas spotkań rocznych nie wymagają formalnej zmiany niniejszego Memorandum of Understanding. Zmiany te zostaną potwierdzone w drodze wymiany listów pomiędzy KMF i Krajowym Punktem Kontaktowym.
2. Załącznik B może być zmieniany w drodze wymiany listów pomiędzy KMF i Krajowym Punktem Kontaktowym.

Artykuł 9 **Kontrola i dostęp do informacji**

Komitet Mechanizmu Finansowego EOG, Komisja Audytorów EFTA i ich przedstawiciele mają prawo do przeprowadzenia kontroli merytorycznej lub finansowej, koniecznej, ich zdaniem, do wypełniania warunków planowania, wdrażania i monitorowania programów i projektów, jak również wykorzystania środków. Państwo-Beneficjent zapewni wszelką konieczną pomoc, informacje i dokumentację.

Artykuł 10 **Zasady Zarządzania**

1. Niniejsze Memorandum of Understanding jest wdrażane pod każdym względem zgodnie z postanowieniami Regulacji wraz z późniejszymi ich zmianami.
2. Cele Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 będą realizowane w drodze bliskiej współpracy pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Państwem-Beneficjentem. Strony zobowiązują się zachować najwyższy poziom przejrzystości, odpowiedzialności i efektywności kosztowej przy wdrażaniu Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014, jak też stosować zasady dobrego rządzenia, zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia płci i równego traktowania.
3. Państwo-Beneficjent podejmie aktywne działania w celu zapewnienia przestrzegania tych zasad na wszystkich poziomach wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014.

Artykuł 11 **Wejście w życie**

Niniejsze Memorandum of Understanding wchodzi w życie w dniu następującym po dniu jego podpisania przez ostatnią ze Stron.

Niniejsze Memorandum of Understanding zostało podpisane w czterech egzemplarzach w języku angielskim.

Podpisane w w dniu
W imieniu Islandii

.....

Podpisane w w dniu
W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

.....

Podpisane w w dniu
W imieniu Księstwa Liechtensteinu

.....

Podpisane w w dniu
W imieniu Królestwa Norwegii

.....

ZAŁĄCZNIK A

Krajowe struktury zarządzania i kontroli**1. Krajowy Punkt Kontaktowy**

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej, Departament Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej pełni funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego. Dyrektor Departamentu Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej pełni rolę kierownika Krajowego Punktu Kontaktowego.

Zakres funkcji i obowiązków Krajowego Punktu Kontaktowego został określony w Regulacjach, w szczególności w artykule 4.3. Ponadto, mając na uwadze treść artykułu 4.2 ust. 3 Regulacji, zakres obowiązków Krajowego Punktu Kontaktowego obejmuje następujące zadania:

- 1) przedkładanie do KMF poświadczonych finansowych raportów okresowych dla programów i raportów końcowych dla programów, o których mowa odpowiednio w artykułach 8.3 i 5.12 Regulacji, które potwierdzają, że:
 - i) zestawienie wydatków kwalifikowalnych zgłoszonych przez Operatora Programu jest w pełni zgodne z załączonymi dokumentami;
 - ii) załączona dokumentacja została zweryfikowana i potwierdzono jej autentyczność, poprawność i prawidłowość;
 - iii) zestawienie wydatków kwalifikowalnych opiera się na weryfikowalnych danych rachunkowych zgodnych z ogólnie przyjętymi zasadami i metodami w zakresie rachunkowości;
 - iv) zestawienie wydatków kwalifikowalnych obejmuje wydatki kwalifikowalne w ramach Regulacji;
 - v) wydatki zostały poniesione w ramach realizacji Programu zgodnie z umową w sprawie programu;
 - vi) istnieje właściwa ścieżka audytu oraz że
 - vii) zostało wniesione współfinansowanie na rzecz programu;
- 2) uwzględnianie na potrzeby certyfikacji wyników wszystkich audytów przeprowadzonych przez lub na odpowiedzialność Instytucji Audytu,
- 3) zagwarantowanie, by płatności były przekazywane na rzecz Operatorów Programów zgodnie z artykułem 8.1 ust. 2 Regulacji,
- 4) przedłożenie do KMF szczegółowego opisu systemu zarządzania i kontroli dla instytucji krajowych zaangażowanych we wdrażanie Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 oraz systemu zarządzania i kontroli dla Operatora Programu i opis jego zadań.

Obok zadań Instytucji Certyfikującej wyraźnie przypisanych do Krajowego Punktu Kontaktowego zgodnie z niniejszym rozdziałem, poniżej wskazane przepisy Regulacji wskazujące na Instytucję Certyfikującą odnoszą się do Krajowego Punktu Kontaktowego:

- 1) Artykuł 4.7 ust. 1 lit. m,
- 2) Artykuł 5.12,
- 3) Artykuł 7.9,
- 4) Artykuł 7.13,
- 5) Artykuł 8.3, oraz
- 6) Artykuł 8.8.

Podczas wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 niezmienione pozostaną hierarchia i ścieżki raportowania między Krajowym Punktem Kontaktowym a Instytucją Certyfikującą w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i ich rozdział, zgodnie ze schematem organizacyjnym zawartym w rozdziale 7 niniejszego Załącznika.

2. Instytucja Certyfikująca

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej, Departament Instytucji Certyfikującej pełni funkcję Instytucji Certyfikującej. Dyrektor Departamentu Instytucji Certyfikującej pełni rolę kierownika Instytucji Certyfikującej.

Zakres funkcji i obowiązków Instytucji Certyfikującej został określony w Regulacjach, w szczególności w Artykule 4.5, z wyłączeniem zadań przypisanych Krajowemu Punktowemu Kontaktowemu zgodnie z rozdziałem 1 niniejszego Załącznika.

3. Instytucja Audytu

Funkcję Instytucji Audytu pełni Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, który razem z Departamentem Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów oraz 16 Urzędami Kontroli Skarbowej, wykonuje zadania powyższej instytucji.

Zakres funkcji i obowiązków Instytucji Audytu został określony w Regulacjach, w szczególności w artykule 4.6. Ponadto, Instytucja Audytu jest odpowiedzialna za przygotowanie i przedłożenie raportów o nieprawidłowościach, zgodnie z postanowieniami rozdziału 4 niniejszego Załącznika.

Instytucja Audytu powinna być organizacyjnie niezależna od Krajowego Punktu Kontaktowego oraz Instytucji Certyfikującej.

4. Krajowa instytucja publiczna odpowiedzialna za przygotowywanie i przedkładanie raportów o nieprawidłowościach

Instytucja Audytu jest odpowiedzialna za przygotowywanie i przedkładanie raportów o nieprawidłowościach.

Zakres zadań i obowiązków Instytucji Audytu w związku z raportowaniem o nieprawidłowościach został określony w Regulacjach, w szczególności w artykule 11.3.

5. Komitet Monitorujący

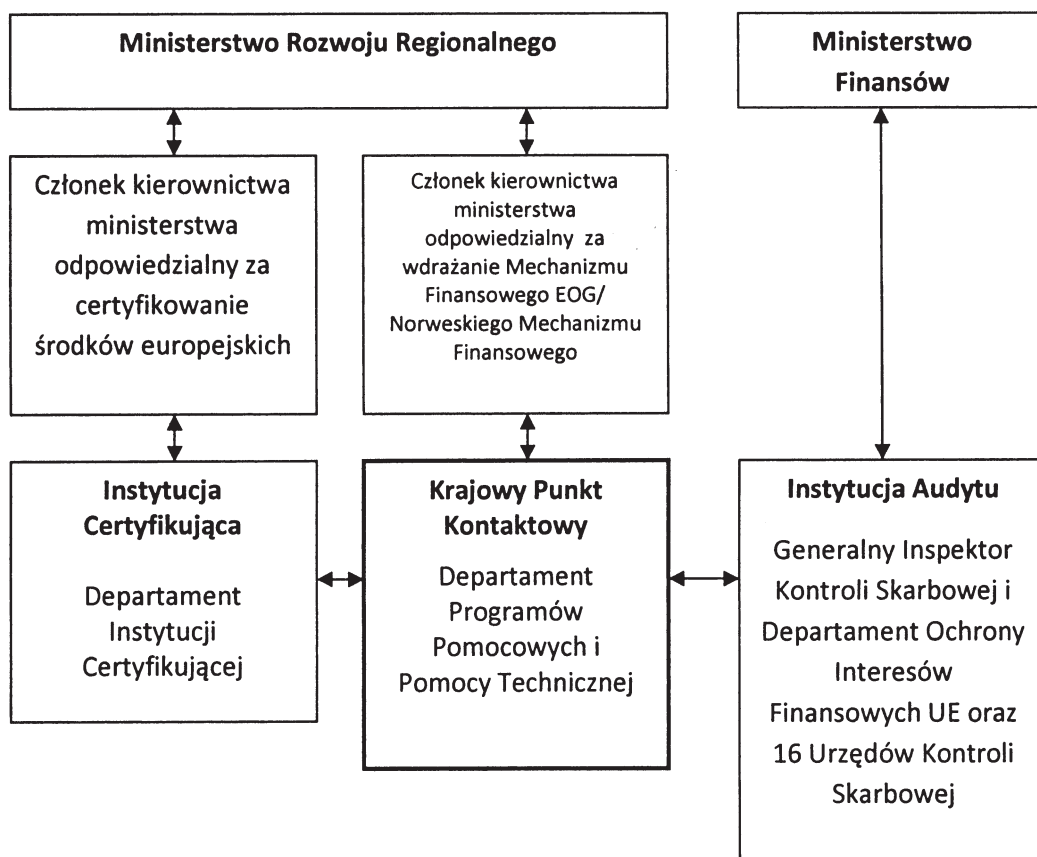
Komitet Monitorujący zostanie powołany w terminie 6 miesięcy od podpisania Memorandum of Understanding. Jego zadania zostały określone w Regulacjach, w szczególności w artykule 4.4.

6. Raport Strategiczny oraz spotkanie roczne

Zgodnie z artykułem 2.2 Regulacji Krajowy Punkt Kontaktowy co roku przedkłada do KMF Raport Strategiczny dotyczący wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2009-2014 w Państwie-Beneficjencie.

Strony podejmą starania w celu organizowania spotkań rocznych w czerwcu każdego roku.

7. Schemat organizacyjny

ZAŁĄCZNIK B

Ramy wdrażania

Zgodnie z Artykułem 2.1 Regulacji strony niniejszego Memorandum of Understanding uzgodniły następujące ramy wdrażania zawarte w niniejszym Załączniku:

1. Finansowe aspekty Ram wdrażania

Rzeczpospolita Polska	Środki Mechanizmu Finansowego EOG
Obszar programowy	
Różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów	20 000 000 EUR
Monitoring środowiska oraz zintegrowane planowanie i kontrola	15 000 000 EUR
Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii	75 000 000 EUR
Fundusz dla Organizacji Pozarządowych	37 000 000 EUR
Lokalne i regionalne inicjatywy na rzecz zmniejszenia nierówności i promowania spójności społecznej	9 544 500 EUR
Inicjatywy na rzecz ochrony zdrowia	10 000 000 EUR
Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego	60 000 000 EUR
Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego	10 000 000 EUR
Fundusz Stypendialny	5 000 000 EUR
Pozostałe alokacje	
Fundusz Pomocy Technicznej dla Państwa – Beneficjenta (Art. 1.9)	4 003 500 EUR
Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym (Art.3.5.1)	1 334 500 EUR
Alokacja netto przyznane Rzeczypospolitej Polskiej	246 882 500 EUR

2. Kwestie szczególne

Stosunki dwustronne pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Rzeczpospolitą Polską będą wzmocnione w celu budowania długookresowej współpracy, w szczególności w ramach wymienionych poniżej obszarów programowych wdrażanych z partnerami programów z krajów darczyńców. Współpraca ta będzie również rozwijana poprzez nawiązywanie partnerstw na poziomie projektów we wszystkich dofinansowanych obszarach programowych.

Podczas oceny propozycji programów zostaną wzięte pod uwagę kwestie poszanowania praw człowieka (wynikające m.in. z Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności) oraz standardy dobrego rządzenia ustanowione przez Radę Europy (jak te monitorowane przez CPT, GRECO, GRETA, ECRI, itd.).

3. Merytoryczne aspekty ram wdrażania

Programy opisane poniżej będą przygotowane i wdrażane w Państwie-Beneficjencie za zgodą Komitetu Mechanizmu Finansowego EOG.

A. Obszar programowy: Różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów (obszar programowy nr 2)

<i>Program:</i>	Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów
<i>Rezultaty:</i>	Zwiększony potencjał dla efektywnego zarządzania obszarami Natura 2000 i ich monitorowania Zwiększony potencjał lokalnych ekosystemów przeciwko obcym gatunkom inwazyjnym Wzrost świadomości społecznej oraz edukacji nt. różnorodności biologicznej i działań na rzecz ekosystemów, włączając w to wzrost świadomości społecznej oraz edukacji dot. powiązań pomiędzy różnorodnością biologiczną a zmianami klimatu oraz ekonomiczną wyceną ekosystemów Wzmocniona integracja czynników dot. różnorodności biologicznej z politykami sektorowymi oraz ustawodawstwem Zwiększony potencjał ekologicznych organizacji pozarządowych promujących różnorodność biologiczną
<i>Operator Programu:</i>	Ministerstwo Środowiska z pomocą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>Projekt(y) predefiniowane:</i>	Różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów - ogólnokrajowa kampania informacyjna podnosząca świadomość nt. różnorodności biologicznej
<i>Fundusz małych grantów:</i>	Fundusz małych grantów dla organizacji pozarządowych zostanie ustanowiony w ramach niniejszego programu

B. Obszar programowy: Monitoring środowiska oraz zintegrowane planowanie i kontrola (obszar programowy nr 3)

<i>Program:</i>	Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych
<i>Rezultaty:</i>	Wzmocnienie potencjału władz, w zakresie których znajdują się kompetencje dot. środowiska w relacji do zintegrowanego planowania i kontroli Pełniejsze informacje na temat wpływu, stanu i tendencji w zakresie ochrony środowiska Zwiększona świadomość na temat monitorowania środowiska oraz zintegrowanego planowania i kontroli oraz edukacja w tym zakresie
<i>Operator Programu:</i>	Ministerstwo Środowiska z pomocą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>Partner programu z krajów darczyńców:</i>	Norweska Agencja ds. Klimatu i Zanieczyszczeń (KLIF)

- Projekt(y) pre-definiowane:*
- 1) Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie (Norweski Instytut Badań Powietrza (NILU))
 - 2) Wzmocnienie potencjału technicznego Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska poprzez zakup urządzeń pomiarowych, sprzętu laboratoryjnego i narzędzi informatycznych (Norweski Instytut Badań Powietrza (NILU))
 - 3) Monitorowanie efektów realizacji projektu PL100 "Wzrost efektywności działalności Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich" (Norweska Agencja ds. Klimatu i Zanieczyszczeń (KLIF))
 - 4) Model bazy danych przestrzennych dotyczących środowiska przyrodniczego wraz z systemem zarządzania w aspekcie kartograficznych opracowań tematycznych (Główny Urząd Geodezji i Kartografii i Norweski Urząd ds. Kartografii (Norwegian Mapping Authority))

C. Obszar programowy: Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii (Obszar programowy 5 i 6)

- Program:* Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii
- Cel:* Zmniejszone emisje gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza
- Rezultaty:*
- Polepszona efektywność energetyczna w budynkach
 - Zwiększona produkcja energii ze źródeł odnawialnych
 - Rozbudowane strategie w celu polepszenia wykorzystania schematu zielonych inwestycji
 - Polepszona zdolność do tworzenia rozwiązań dla odnawialnych źródeł energii na poziomach: krajowym, regionalnym i lokalnym
 - Wzrost świadomości społecznej i edukacji w zakresie odnawialnych źródeł energii
 - Wzrost świadomości społecznej i edukacji w zakresie kwestii dotyczących efektywności energetycznej
- Operator Programu:* Ministerstwo Środowiska z pomocą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Projekt(y) pre-definiowany(e):* Działania edukacyjne i promocyjne w zakresie efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii, włączając ideę domów przyjaznych środowisku

D. Obszar programowy: Fundusz dla Organizacji Pozarządowych (Obszar programowy nr 10)

- Program:* Fundusz dla Organizacji Pozarządowych
- Cel::* Wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie wkładu w sprawiedliwość społeczną, demokrację i zrównoważony rozwój

Rezultat: Do uzgodnienia

Operator Programu: Zostanie wyłoniony w procedurze konkursowej przez Krajowy Punkt Kontaktowy po konsultacjach z Państwami - Darczyńcami

Kwestia(e) szczególna(e): Zakres zostanie uzgodniony

E. Obszar programowy: Lokalne i regionalne inicjatywy na rzecz zmniejszenia nierówności i promowania spójności społecznej (Obszar programowy nr 12)

Program: Lokalne i regionalne inicjatywy na rzecz zmniejszenia nierówności i promowania spójności społecznej

Operator Programu: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Projekt predefiniowany: Projekt predefiniowany, wdrażany w partnerstwie pomiędzy Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych w Norwegii i Związkiem Miast Polskich (współdziałającym z innymi krajowymi organizacjami samorządowymi) przyczynia się do wzmocnienia kompetencji samorządu lokalnego w obszarze współpracy międzygminnej, jak również służy opracowaniu projektów, które zostaną złożone w naborze otwartym, organizowanym przez Operatora w ramach Programu.

Kwestia szczególna: Dla przedmiotowego Programu, zadania dotyczące certyfikacji wniosków o płatność będą wykonywane przez Instytucję Certyfikującą

F. Obszar programowy: Inicjatywy na rzecz ochrony zdrowia (Obszar programowy nr 13)

Program: Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno - epidemiologicznych

Rezultaty: Zwiększone zasoby dla wszystkich poziomów opieki zdrowotnej (w tym opieki zdrowotnej w zakresie problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa)

Zwiększony dostęp do usług zdrowotnych i ich lepsza jakość, w tym opieki w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i profilaktyki dzieci, jak również opieki zdrowotnej w zakresie problemów związanych ze starzeniem się społeczeństwa

Zapobieganie lub zmniejszanie zachorowalności na choroby związane ze stylem życia

Operator Programu: Ministerstwo Zdrowia

Kwestia szczególna: Program będzie wdrażany łącznie z programem nr 1 objętym finansowaniem w ramach Obszaru programowego 27 Norweskiego Mechanizmu Finansowego

G. Obszar programowy: Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego (Obszar programowy nr 16)

<i>Program:</i>	Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego
<i>Rezultaty:</i>	Odbudowane, odnowione, zabezpieczone dziedzictwo kulturowe Udokumentowana historia kultury Dalszy rozwój społeczności lokalnych i stworzenie zrównoważonych pod względem gospodarczym warunków do życia poprzez rewitalizację dziedzictwa kulturowego i naturalnego Powszechne udostępnienie dziedzictwa kulturowego
<i>Operator Programu:</i>	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
<i>Projekt(y) predefiniowane:</i>	Możliwość realizacji projektu(ów) predefiniowanego/yh we współpracy z Norweskim Dyrektoriatem ds. Dziedzictwa Kulturowego (RA)
<i>Kwestie szczególne:</i>	5% alokacji powinno zostać przeznaczone na dokumentację historii kultury, także dotyczącej mniejszości narodowych i etnicznych.

H. Obszar programowy: Promowanie różnorodności w kulturze i sztuce w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego (Obszar programowy nr 17)

<i>Program:</i>	Promocja różnorodności w kulturze i sztuce w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego (program partnerski z darczyńcami)
<i>Rezultaty:</i>	Zaprezentowanie kultury i sztuki szerokiej publiczności Wzrost świadomości dotyczącej różnorodności kulturowej oraz umocnienie dialogu międzykulturowego
<i>Operator Programu:</i>	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
<i>Partnerzy programu z krajów darczyńców:</i>	Norweska Rada Sztuki (NKR) przy wsparciu Norweskiego Dyrektoriatu ds. Dziedzictwa Kulturowego (RA)_
<i>Projekt(y) predefiniowane:</i>	Projekt(y) predefiniowane możliwe do realizacji we współpracy z Norweskim Dyrektoriatem ds. Dziedzictwa Kulturowego
<i>Kwestie szczególne:</i>	Około 70% alokacji z Programu będzie przeznaczone na wsparcie dużych projektów, włączając w to projekty dotyczące współpracy instytucjonalnej, a pozostałe 30% będzie przeznaczone na wsparcie małych projektów dotyczących wymiany kulturalnej

I. Obszar programowy: Fundusz stypendialny (Obszar programowy nr 19)

<i>Program:</i>	Program stypendialny EOG (program partnerski z darczyńcami)
<i>Rezultaty:</i>	Zwiększona mobilność studentów oraz pracowników szkolnictwa wyższego pomiędzy Państwem- Beneficjentem a państwami EFTA-EOG Rozszerzona i wzmocniona współpraca instytucjonalna na wszystkich poziomach sektora edukacji (edukacja szkolna, szkolnictwo wyższe,

kształcenie zawodowe i osób dorosłych) pomiędzy Państwem – Beneficjentem a państwami EFTA-EOG

Zwiększona mobilność pracowników sektora edukacji ze wszystkich poziomów edukacji pomiędzy Państwem - Beneficjentem a państwami EFTA- EOG.

Operator Programu:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Partnerzy programu z krajów darczyńców:

Norweskie Centrum Współpracy Międzynarodowej w Szkolnictwie Wyższym (SIU), Islandzkie Centrum Badań (RANNIS) oraz Agencja ds. Kształcenia Międzynarodowego (AIBA) w Liechtensteinie

Kwestia(e) szczególna(e):

Program będzie wdrażany razem z Obszarem programowym 24 Norweskiego Mechanizmu Finansowego

10% alokacji Programu będzie wykorzystane na stypendia z zakresu kultury

Fundusz Współpracy Dwustronnej na poziomie krajowym

Fundusz ma na celu ułatwienie działań w zakresie nawiązywania współpracy oraz tworzenia sieci współpracy pomiędzy Operatorami Programów i partnerami programów z krajów darczyńców lub potencjalnymi partnerami projektów z Państw-Darczyńców, przed lub w trakcie przygotowania propozycji programu i w trakcie jego realizacji. Krajowy Punkt Kontaktowy będzie zarządzał wykorzystaniem środków przedmiotowego Funduszu. Dla Funduszu będą alokowane środki na poziomie 0,5% alokacji Mechanizmu Finansowego EOG, które będą dostępne od momentu podpisania pierwszego Memorandum of Understanding przez ostatnią ze stron.

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
ON THE IMPLEMENTATION OF THE EEA FINANCIAL MECHANISM
2009-2014

between

ICELAND,
THE PRINCIPALITY OF LIECHTENSTEIN,
THE KINGDOM OF NORWAY,
hereinafter referred to as the "Donor States"

and

THE REPUBLIC OF POLAND,
hereinafter referred to as the "Beneficiary State"

together hereinafter referred to as the "Parties",

WHEREAS Protocol 38b to the EEA Agreement, incorporated into the EEA Agreement by the Agreement between the European Union, Iceland, the Principality of Liechtenstein and the Kingdom of Norway on the EEA Financial Mechanism 2009-2014, establishes a financial mechanism (hereinafter referred to as the “EEA Financial Mechanism 2009-2014”) through which the Donor States will contribute to the reduction of economic and social disparities in the European Economic Area;

WHEREAS the EEA Financial Mechanism 2009-2014 aims to strengthen relations between the Donor States and the Beneficiary State to the mutual benefit of their peoples;

WHEREAS by decision of the Standing Committee of the EFTA States No. 5/2010/SC of 9 December 2010 the Donor States have given the Financial Mechanism Committee, established by a decision of the Standing Committee of the EFTA States No. 4/2004/SC of 3 June 2004, a mandate to manage the EEA Financial Mechanism 2009-2014;

WHEREAS the enhanced co-operation between the Donor States and the Beneficiary State will contribute to securing a stable, peaceful and prosperous Europe, based on good governance, democratic institutions, the rule of law, respect for human rights and sustainable development;

WHEREAS the Parties agree to establish a framework for cooperation in order to ensure the effective implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014;

the Parties HAVE AGREED on the following:

Article 1 Objectives

1. The overall objectives of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 are to contribute to the reduction of economic and social disparities in the European Economic Area and to the strengthening of bilateral relations between the Donor States and the Beneficiary States through financial contributions in the priority sectors listed in paragraph 2. Accordingly, the Parties to this Memorandum of Understanding shall endeavour to select for funding programmes that contribute to the achievement of these objectives.

2. The financial contributions shall be available in the following priority sectors:

- (a) Environmental protection and management;
- (b) Climate change and renewable energy;
- (c) Civil society;
- (d) Human and social development; and
- (e) Protecting cultural heritage.

Academic research may be eligible for funding in so far it is targeted at one or more of the priority sectors.

Article 2 Legal Framework

This Memorandum of Understanding shall be read in conjunction with the following documents which, together with this Memorandum of Understanding, constitute the legal framework of the EEA Financial Mechanism 2009-2014:

- (a) Protocol 38b to the EEA Agreement on the EEA Financial Mechanism 2009-2014;
- (b) the Regulation on the implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 (hereinafter referred to as the “Regulation”) issued by the Donor States in accordance with Article 8.8 of Protocol 38b;
- (c) the programme agreements that will be concluded for each programme; and
- (d) any guidelines adopted by the Financial Mechanism Committee in accordance with the Regulation.

Article 3

Financial Framework

1. In accordance with Article 2 of Protocol 38b, the total amount of the financial contribution is € 988.5 million in annual tranches of € 197.7 million over the period running from 1 May 2009 to 30 April 2014, inclusive.
2. In accordance with Article 5 of Protocol 38b, a total of € 266.9 million shall be made available to the Beneficiary State over the period referred to in Paragraph 1.
3. In accordance with Article 8.7 of Protocol 38b and Article 1.8 of the Regulation, the management costs of the Donor States shall be covered by the overall amount referred to above. Further provisions to this effect are set out in the Regulation. The net amount of the allocation to be made available to the Beneficiary State is € 246,882,500.

Article 4

Roles and responsibilities

1. The Donor States shall make funds available in support of eligible programmes proposed by the Beneficiary State and agreed on by the Financial Mechanism Committee within the priority sectors listed in Article 3.1 of Protocol 38b and the programme areas identified in Annex B of this Memorandum of Understanding. The Donor States and the Beneficiary State may consult on possible and specific programmes before a formal programme proposal is submitted to the Financial Mechanism Committee.
2. The Beneficiary State shall assure the full co-financing of programmes that benefit from support from the EEA Financial Mechanism 2009-2014 in accordance with Annex B and the programme agreements.
3. The Financial Mechanism Committee shall manage the EEA Financial Mechanism 2009-2014 and take decisions on the granting of financial assistance in accordance with the Regulation.
4. The Committee shall be assisted by the Financial Mechanism Office (hereinafter referred to as the “FMO”). The FMO shall be responsible for the day-to-day operations of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 and shall serve as a contact point.

Article 5

Designation of authorities

The Beneficiary State has authorised a National Focal Point to act on its behalf. The National Focal Point shall have the overall responsibility for reaching the objectives of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 as well as for the implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 in the Beneficiary State in accordance with the Regulation. In accordance with Article 4.2 of the Regulation, the National Focal Point, the Certifying Authority, the Audit Authority, and an appropriate national entity responsible for the preparation and submission of irregularities reports are designated in Annex A.

Article 6

Multi-annual Programming Framework

1. In accordance with Article 2.1 of the Regulation, the Parties have agreed on an implementation framework consisting of the following financial and substantive parameters:
- (a) a list of agreed programme areas, the financial contribution from the EEA Financial Mechanism 2009-2014 by programme area;
 - (b) identification of programmes, their main focus and outcomes, as appropriate, as well as any specific concerns relating to target groups, geographical areas or other issues;
 - (c) identification of programme operators, if appropriate;
 - (d) initiatives to strengthening the bilateral relations between the Donor States and the Beneficiary State, including the identification of programme areas in which donor partnership programmes as referred to in Article 3.2 shall be prepared, the designation of donor programme partners, the allocation of funds for such programmes, and programmes, or component thereof, that are dedicated exclusively to donor partnership projects;
 - (e) in specific cases, the identification of pre-defined projects to be included in relevant programmes;
 - (f) identification of small grant schemes, as appropriate.
2. The implementation framework is outlined in Annex B.

Article 7

Annual meetings

In accordance with Article 2.3 of the Regulation an annual meeting shall be held between the FMC and the National Focal Point. The annual meeting shall allow the FMC and the National Focal Point to examine progress achieved over the previous reporting period and agree on any necessary measures to be taken.

Article 8

Modification of the annexes

1. Annex A may be subject to review at the annual meetings. Amendments to Annex A agreed upon at the annual meetings do not require a formal change to this Memorandum of Understanding. Such amendments shall be confirmed through an exchange of letters between the FMC and the National Focal Point.
2. Annex B may be changed through an exchange of letters between the FMC and the National Focal Point.

Article 9

Control and Access to Information

The Financial Mechanism Committee, the EFTA Board of Auditors and their representatives have the right to carry out any technical or financial mission or review they consider necessary to follow the planning, implementation and monitoring of programmes and projects as well as the use of funds. The Beneficiary State shall provide all necessary assistance, information and documentation.

**Article 10
Governing Principles**

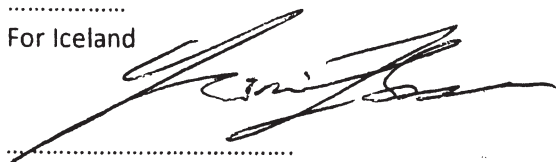
1. The implementation of this Memorandum of Understanding shall in all aspects be governed by the Regulation and subsequent amendments thereof.
2. The objectives of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 shall be pursued in the framework of close co-operation between the Donor States and the Beneficiary State. The Parties agree to apply the highest degree of transparency, accountability and cost efficiency as well as the principles of good governance, sustainable development, gender equality and equal opportunities in all implementation phases of the EEA Financial Mechanism 2009-2014.
3. The Beneficiary State shall take proactive steps in order to ensure adherence to these principles at all levels involved in the implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014.

**Article 11
Entry into Force**

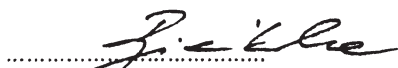
This Memorandum of Understanding shall enter into force on the day after the date of its last signature.

This Memorandum of Understanding is signed in four originals in the English Language.

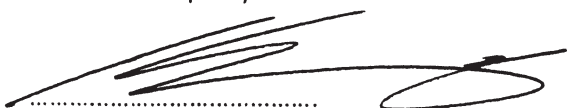
Signed in Breeds on 17 June 2011
.....
For Iceland

.....

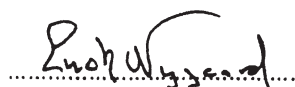
Signed in Gdańsk on
10.06.2011
For the Republic of Poland

.....

Signed in Breeds on 14th June 2011
.....
For the Principality of Liechtenstein

.....

Signed in Gdańsk on 10.06.2011
For the Kingdom of Norway

.....

ANNEX A

National management and control structures**1. National Focal Point**

The Department for Aid Programmes and Technical Assistance of the Ministry of Regional Development of the Republic of Poland shall act as the National Focal Point. The Director of the Department for Aid Programmes and Technical Assistance shall be the head of the National Focal Point.

The roles and responsibilities of the National Focal Point are stipulated in the Regulation, in particular Article 4.3 thereof. In addition, with reference to paragraph 3 of Article 4.2 of the Regulation, the National Focal Point shall perform and be responsible for the following tasks:

- 1) submitting to the FMC certified interim financial reports and final programme reports referred to in Articles 8.3 and 5.12 of the Regulation, respectively, certifying that:
 - (i) the summary of eligible expenditure submitted by the Programme Operator is in full conformity with the supporting documents;
 - (ii) the supporting documents have been examined and found to be authentic, correct and accurate;
 - (iii) the summary of eligible expenditure is based on verifiable accounting which is in compliance with generally accepted accounting principles and methods;
 - (iv) the summary of eligible expenditure falls within eligible expenditure under the Regulation;
 - (v) the summary of expenditure is incurred as part of the implementation of the Programme in accordance with the programme agreement;
 - (vi) sufficient audit trail exists; and
 - (vii) co-financing committed to the programme has been paid.
- 2) taking account for certification purposes of the results of all audits carried out by or under the responsibility of the Audit Authority;
- 3) ensuring that payments are transferred to the Programme Operators according to paragraph 2 of Article 8.1 of the Regulation;
- 4) submit to the FMC a detailed description of the management and control system for the national institutions involved in the implementation EEA Financial Mechanism 2009-2014 and the management and control systems of the Programme Operator and their functions.

In addition to tasks of the Certifying Authority explicitly assigned to the National Focal Point according to this section, references in the following articles of the Regulation to the Certifying Authority shall be read as references to the National Focal Point:

- 1) paragraph 1(m) of Article 4.7;
- 2) Article 5.12;
- 3) Article 7.9;
- 4) Article 7.13;
- 5) Article 8.3; and
- 6) Article 8.8.

The hierarchy levels and reporting channels of the National Focal Point and the Certifying Authority within the Ministry of Regional Development and their separation as expressed in the organigram in section 7 of this annex shall be kept during the implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014.

2. Certifying Authority

The Certifying Authority Department of the Ministry of Regional Development of the Republic of Poland shall act as the Certifying Authority. The Director of the Certifying Authority Department shall be the head of the Certifying Authority.

The roles and responsibilities of the Certifying Authority are stipulated in the Regulation, in particular Article 4.5 thereof, excluding the tasks explicitly assigned to the National Focal Point in section 1 of this annex.

3. Audit Authority

The General Inspector for Treasury Control shall act as the Audit Authority and shall, together with the Department for Protection of EU Financial Interests of the Ministry of Finance and the 16 Regional Treasury Control Offices, perform the functions of the said authority.

The roles and responsibilities of the Audit Authority are stipulated in the Regulation, in particular Article 4.6 thereof. In addition, the Audit Authority shall be responsible for the preparation and submission of reports on irregularities in accordance with section 4 below.

The Audit Authority shall be functionally independent of the National Focal Point and the Certifying Authority.

4. National public entity responsible for the preparation and submission of irregularities reports.

The Audit Authority shall be responsible for the preparation and submission of irregularities reports.

The roles and responsibilities of the Audit Authority with regard to reporting on irregularities are stipulated in the Regulation, in particular Article 11.3 thereof.

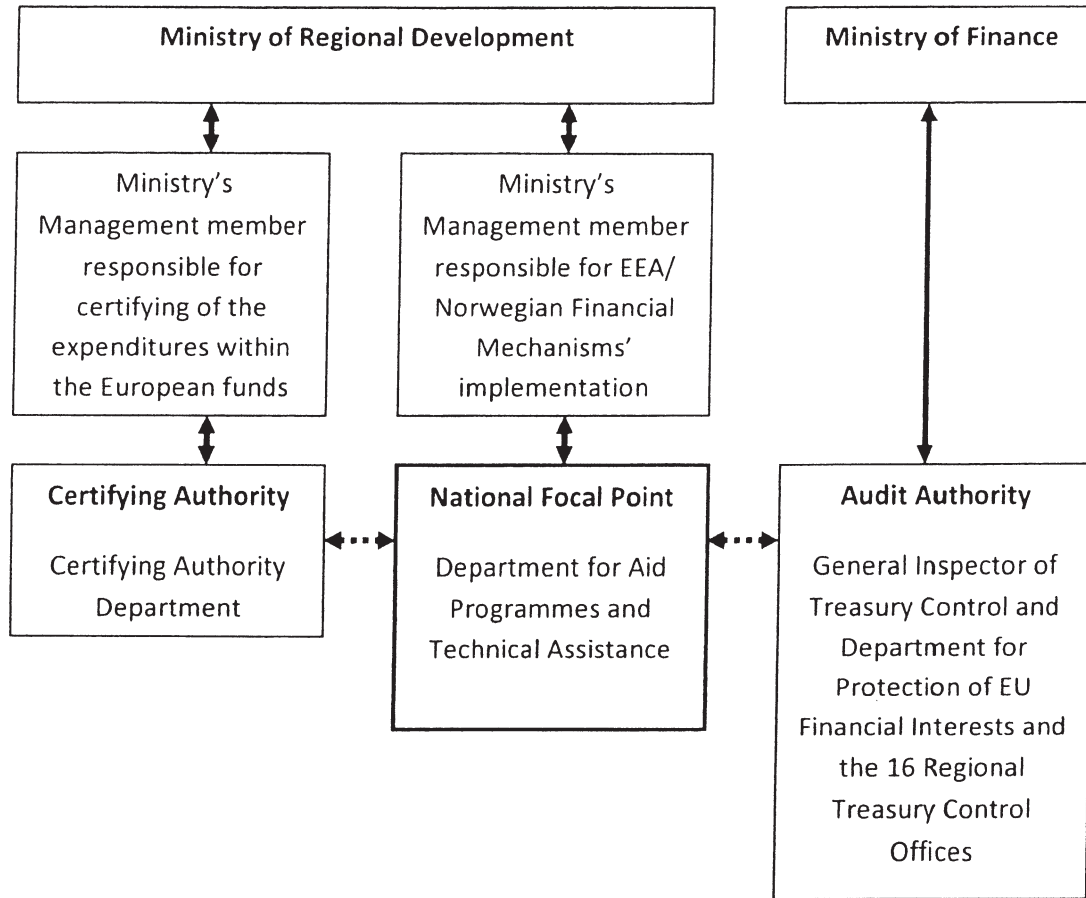
5. Monitoring Committee

The Monitoring Committee shall be established with six months of the signing of the Memorandum of Understanding. Its role is stipulated in the Regulation, in particular Article 4.4 thereof.

6. Strategic Report and the annual meeting

In accordance with Article 2.2 of the Regulation, the National Focal Point shall annually submit to the FMC a Strategic Report on the implementation of the EEA Financial Mechanism 2009-2014 in the Beneficiary State. The Parties shall endeavour to hold the annual meeting in the month of June each year.

7. Organigram

ANNEX B

Implementation framework

In accordance with Article 2.1 of the Regulation, the Parties to this Memorandum of Understanding have agreed on an implementation framework outlined in this annex.

1. Financial parameters of the implementation framework

Republic of Poland	EEA FM contribution
Programme area	
Biodiversity and Ecosystem Services	€ 20,000,000
Environmental Monitoring and Integrated Planning and Control	€ 15,000,000
Energy Efficiency and Renewable Energy	€ 75,000,000
Funds for Non-Governmental Organisations	€ 37,000,000
Local and Regional Initiatives to Reduce National Inequalities and to Promote Social Inclusion	€ 9,544,500
Public Health Initiatives	€ 10,000,000
Conservation and Revitalisation of Cultural and Natural Heritage	€ 60,000,000
Promotion of Diversity in Culture and Arts within European Cultural Heritage	€ 10,000,000
Scholarships	€ 5,000,000
Other allocations	
Technical assistance to the Beneficiary State (Art. 1.9)	€ 4,003,500
Fund for bilateral relations at national level (Art. 3.5.1)	€ 1,334,500
Net allocation to Republic of Poland	€ 246,882,500

2. Specific concerns

Bilateral relations between the Donor States and Republic of Poland shall be strengthened with the aim of stimulating long-term cooperation, in particular in the programme areas listed below with donor programme partners, as well as through other means such as partnership at project level in all programme areas supported.

The appraisal of Programme Proposals will take due account of relevant human rights- and governance-related standards of the Council of Europe (such as those monitored by CPT, GRECO, GRETA, ECRI etc.), including the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

3. Substantive parameters of the implementation framework

The programmes described below are to be prepared and, subject to FMC approval, implemented in the Beneficiary State.

A. Programme Area: Biodiversity and Ecosystem Services (Programme area 2)

<i>Programme:</i>	The protection of the biological diversity and ecosystems
<i>Outcomes:</i>	Increased capacity to manage and monitor Natura 2000 sites effectively
	Increased protection of native ecosystems against invasive alien species
	Increased awareness of and education in biodiversity and ecosystem services, including awareness of and education in the linkage between biodiversity and climate change, and economic valuation of ecosystems
	Improved integration of biodiversity considerations in sectoral policies and legislation
	Increased capacity within environmental NGOs promoting biodiversity
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Environment with support from The National Fund for Environmental Protection and Water Management
<i>Pre-defined project(s):</i>	Biodiversity and ecosystems services- nationwide information campaign raising biodiversity awareness
<i>Small grant scheme:</i>	A grant scheme for NGOs will be established

B. Programme Area: Environmental Monitoring and Integrated Planning and Control (Programme area 3)

<i>Programme:</i>	Improving environmental monitoring and inspection
<i>Outcome(s):</i>	Strengthened capacity of environmental authorities in relation to integrated planning and control
	Improved environmental information on impact, status and trends

	Increased awareness of and education in environmental monitoring and integrated planning and control
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Environment with support from The National Fund for Environmental Protection and Water Management
<i>Donor programme partner:</i>	The Climate and Pollution Agency (KLIF)
<i>Pre-defined projects:</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Strengthening the air quality assessment system in Poland on the basis of Norwegian experience (NILU) 2) Strengthening the technical capacity of the Chief Inspectorate for Environmental Protection (GIOS) through the purchase of the measurement devices, laboratory equipment and IT tools (NILU) 3) Monitoring of the implementation of the project PL100 "Increase of the efficiency of the Chief Inspectorate for Environmental Protection (GIOS) activity on the ground of the Norwegian Experiences (KLIF) 4) Data model and database management system with spatial information on natural environment in aspect of thematic mapping (The Polish Head Office for Geodesy and Cartography and the Norwegian Mapping Authority)

C. Programme Areas: Energy Efficiency & Renewable Energy (Programme areas 5 and 6)

<i>Programme:</i>	Saving energy and promoting renewable energy sources
<i>Objective:</i>	Reduced emissions of greenhouse gases and air pollutants
<i>Outcome(s):</i>	<p>Improved energy efficiency in buildings</p> <p>Increased renewable energy production</p> <p>Developed strategies to improve the use of green investment schemes</p> <p>Improved capacity at national, regional and local level on renewable energy solutions</p> <p>Increased awareness of and education in renewable energy solutions</p> <p>Increased awareness of and education in energy efficiency</p>
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Environment with support from The National Fund for Environmental Protection and Water Management
<i>Pre-defined project(s):</i>	Educational and promotional activities in the field of energy efficiency and use of renewable energy. Energy-friendly houses to be included

D. Programme Area: Funds for Non-Governmental Organisations (Programme area 10)

<i>Programme:</i>	Funds for Non-Governmental Organisations
<i>Objective:</i>	Strengthened civil society development and enhanced contribution to social justice, democracy and sustainable development
<i>Outcome:</i>	To be agreed
<i>Programme Operator:</i>	To be appointed through selection procedure by the National Focal Point in consultation with the Donor States
<i>Specific concern(s)</i>	Focus to be agreed

E. Programme Area: Local and Regional Initiatives to Reduce National Inequalities and to Promote Social Inclusion (Programme area 12)

<i>Programme:</i>	Local and Regional Initiatives to Reduce National Inequalities and to Promote Social Inclusion
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Regional Development
<i>Pre-defined project:</i>	Pre-defined project, implemented in partnership by the KS and the Association of Polish Cities (in cooperation with other local government associations in Poland), contributes to increase local government competence in the field of inter-municipal cooperation as well as elaboration of projects to be submitted within an open call, organized for the Programme by the Operator
<i>Specific concern:</i>	For this programme, tasks relating to certification of payment claims shall be performed by the Certifying Authority (CA)

F. Programme Area: Public Health Initiatives (Programme area 13)

<i>Programme:</i>	Development and better adaption of health care to demographic and epidemiological trends
<i>Outcomes:</i>	Developed resources for all levels of health care (incl. health care related to ageing society) Improved access to and quality of health services including reproductive and preventive child health care as well as health care related to ageing society Life-style related diseases prevented or reduced
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Health
<i>Specific concern(s):</i>	The programme shall be implemented jointly with programme 1 under programme area 27 in the Norwegian Financial Mechanism

G. Programme Area: Conservation and Revitalisation of Cultural and Natural Heritage (Programme area 16)

<i>Programme:</i>	Conservation and Revitalisation of Cultural and Natural Heritage
<i>Outcomes:</i>	Cultural heritage restored, renovated and protected Cultural history documented Local communities further developed and economically sustainable livelihoods established through the revitalisation of cultural and natural heritage Cultural heritage made accessible to the public
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Culture and National Heritage
<i>Pre-defined project(s):</i>	Possible pre-defined project(s) with the Norwegian Directorate for Cultural Heritage (RA)
<i>Specific concern(s):</i>	5% of the allocation should be set aside for the documentation of cultural history, also covering ethnic and national minorities

H. Programme Area: Promotion of Diversity in Culture and Arts within European Cultural Heritage (Programme area 17)

<i>Programme:</i>	Promotion of Diversity in Culture and Arts within European Cultural Heritage (Donor Partnership Programme)
<i>Outcome(s):</i>	Art and culture presented and reaching a broader audience Awareness of cultural diversity raised and intercultural dialogue strengthened
<i>Programme Operator:</i>	Ministry of Culture and National Heritage
<i>Donor programme partner:</i>	Arts Council Norway (NKR) with support from the Norwegian Directorate for Cultural Heritage (RA)
<i>Pre-defined project(s):</i>	Possible pre-defined project(s) with the Norwegian Directorate for Cultural Heritage (RA)
<i>Specific concern(s):</i>	About 70% of the allocation for this Programme shall be used in support of large projects including institutional cooperation, while the remaining 30% shall be used for small cultural exchange projects

I. Programme Area: Scholarships (Programme area 19)

<i>Programme:</i>	EEA Scholarship Programme (Donor Partnership Programme)
<i>Outcomes:</i>	Increased higher education student and staff mobility between Beneficiary and EEA EFTA States Increased and strengthened institutional cooperation at all levels of the education sector (school education, higher education, vocational training/education and adult education) between Beneficiary and EEA EFTA States

	Increased mobility of education sector staff at all levels of education between Beneficiary and EEA EFTA States
<i>Programme Operator:</i>	Foundation for the Development of the Education System
<i>Donor programme partners:</i>	The Norwegian Centre for International Cooperation in Higher Education (SIU) and the Icelandic Centre for Research (RANNIS) and Agentur für Internationale Bildungsangelegenheiten (AIBA) in Liechtenstein.
<i>Specific concern(s):</i>	The programme shall be implemented jointly with programme area 24 in the Norwegian Financial Mechanism 10% of the allocation for this Programme shall be used for scholarships in the field of culture

Fund for bilateral relations at national level

The Fund aims to facilitate outreach activities between stakeholders and networking between the Programme Operators and programme partners, or potential project partners from the Donor States prior to or during the preparation of a programme proposal and during the implementation of a given programme. The use of the Fund for bilateral relations shall be managed by the National Focal Point. The Fund will reach 0.5% of the allocation of the EEA Financial Mechanism. It shall be available from the last signature of the first Memorandum of Understanding.